

ЕЛЕКТРОННЕ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Олександр Радкевич,

доктор педагогічних наук, старший дослідник, головний науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання Інституту педагогіки НАПН України, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2648-5726>

Анотація. Розкрито компетентності педагогічних працівників в аспекті електронного оцінювання їхньої професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти, що є ключовим для підвищенні якості освітнього процесу. Дослідження зосереджується на аналізі інформаційно-цифрової компетентності, яка дає змогу педагогам ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі, оцінювально-аналітичної компетентності, що сприяє критичному аналізу та самооцінюванню, інноваційної компетентності, що стимулює впровадження інноваційних підходів і методик, рефлексивної компетентності для постійного самовдосконалення та здатності до навчання впродовж життя, що забезпечує підґрунтя для адаптації вчителів до змін у сфері освіти. Результати дослідження підкреслюють важливість електронного оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: електронне оцінювання, професійна діяльність, педагогічні працівники, інформаційно-цифрова компетентність, оцінювально-аналітична компетентність, інноваційна компетентність, рефлексивна компетентність, здатність до навчання впродовж життя.

ELECTRONIC ASSESSMENT OF PROFESSIONAL ACTIVITIES OF PEDAGOGICAL STAFF IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS: A COMPETENCY CONTEXT

Oleksandr Radkevych,

doctor of pedagogical sciences, senior researcher, principal research fellow at the monitoring and evaluation department Institute of pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The competencies of educational staff in the aspect of electronic assessment of their professional activities in general education institutions are disclosed, which is key to enhancing the quality of the educational process. The research focuses on the analysis of information-digital competence, which enables educators to effectively use digital technologies in the educational process, evaluative-analytical competence, which aids in critical analysis and self-assessment, innovative competence, which stimulates the introduction of innovative approaches and methodologies, and reflective competence for continuous self-improvement and the ability to learn throughout life, providing a foundation for teachers' adaptation to changes in the education sector. The findings underscore the importance of the electronic assessment of the professional activities of educational staff in general education institutions.

Keywords: electronic assessment, professional activity, educational staff, informational-digital competency, evaluative-analytical competency, innovative competency, reflective competency, lifelong learning ability.

Електронне оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників набувають все більшого значення у контексті сучасних освітніх реформ. Йдеться про застосування електронних систем оцінювання: *Moodle, Canvas, Schoology, Brightspace, Google Classroom, Anthology, Nearpod* тощо, які дають змогу забезпечити об'єктивність, прозорість та ефективність оцінювання для підвищення якості освіти. Вони охоплюють широкий спектр показників, від навчальних результатів учнів до розвитку професійних компетентностей самих вчителів, що робить їх незамінним інструментом у їхньому професійному зростанні. Розвиток та впровадження електронних систем оцінювання потребує значних ресурсів, включаючи час, фінансування та навчання персоналу. Проте, інвестиції у такі системи виправдовують себе через покращення якості освітнього процесу та підвищення професійних стандартів педагогічної діяльності. Це сприяє створенню стандартизованого та справедливого середовища оцінювання, де кожен педагог має змогу демонструвати свій внесок у розвиток освіти, зокрема, загальної середньої.

Електронне оцінювання професійної педагогічних працівників здійснюється відповідно до вимог професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель початкової освіти» (2020). Зокрема їхніх професійних компетентностей ефективно організувати освітній процес для підготовки учнів до життя у високотехнологічному суспільстві (Закон України «Про освіту», 2017). Таким чином, оцінювання цих компетентностей через електронні системи не лише сприяє професійному розвитку вчителів, але й підвищує в цілому якість загальної середньої освіти. Адже вміння адаптуватися до нових цифрових технологій, розвивати інноваційні методики навчання та застосовувати електронні ресурси є фундаментальними для оцінювання та самооцінювання професійної діяльності вчителів.

Розглянемо більш детально професійні компетентності вчителів: *інформаційно-цифрову; оцінювально-аналітичну; інноваційну; рефлексивну; здатність до навчання впродовж життя* (Професійний стандарт за професіями та ін., 2020), що відіграють ключову роль у забезпеченні якості навчання та виховання учнів, їхньої підготовки до ефективної взаємодії із сучасним світом. Зокрема, *інформаційно-цифрова компетентність* учителів набуває ключового значення в контексті застосування електронних систем оцінювання їхньої професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Вона охоплює не лише знання та навички роботи з такими системами, але й забезпечує здатність ефективно використовувати цифрові технології у професійній діяльності. Оволодіння цією компетентністю дає змогу педагогам адаптуватися до динамічно змінного освітнього середовища, в якому цифрові технології відіграють вирішальнішу роль. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі здійснювати пошук й критично оцінювати інформацію та оперувати нею у професійній діяльності є суттєвим складником інформаційно-цифрової компетентності. Це стосується не тільки здобуття нових знань та інформації, але й уміння відсіювати нерелевантні дані, що є вагомим у процесі використання електронних систем оцінювання. Вміння ефективно використовувати цифрові ресурси та за потреби створювати нові є важливими для підвищення якості освітнього процесу. Це не тільки сприяє інтеграції інноваційних підходів у навчання, але й створює нові можливості для індивідуалізації освітнього процесу, а також адаптації до індивідуальних потреб учнів. Використання цифрових технологій в освітньому процесі є не просто зручністю, а необхідністю сучасного освітнього середовища. Таким чином, освоєння

цифрових навичок та інструментів, стає фундаментальною вимогою для педагогів, які прагнуть здійснювати професійну діяльність на інноваційних засадах. А отже, впровадження електронних систем оцінювання та їх інтеграція в освітній процес забезпечує більшу гнучкість та адаптивність загальної середньої освіти до сучасних викликів.

Оцінювально-аналітична компетентність вчителів закладів загальної середньої освіти є важливою у здійсненні аналізу та інтерпретації даних про результати навчання учнів, адаптації методів навчання до індивідуальних потреб учнів та підвищенні загальної якості надання освітніх послуг. Вміння критично оцінювати інформацію, отриману з електронних систем оцінювання, потребує від учителів наявності критичного мислення та навичок аналітичної роботи з даними. Це не тільки сприяє підвищенню якості освіти через індивідуалізацію освітнього процесу, але й готує учнів до ефективної взаємодії з інформаційно-насиченим світом. Електронні системи оцінювання пропонують учителям широкий спектр цифрових інструментів для вимірювання та аналізу різноманітних аспектів результатів навчання учнів. Вони також дають змогу вчителям оперативно корегувати зміст навчального матеріалу ґрунтуючись на об'єктивних даних, зокрема, інтерпретації кількісних та якісних даних, отриманих на основі аналізу учнівських відповідей, рефлексій, та проєктів.

Інноваційна компетентність учителів відіграє одну з ключових ролей у сучасному освітньому процесі, особливо в контексті застосування електронних систем оцінювання. Основна її перевага полягає в здатності вчителів адаптовувати та впроваджувати новітні технології та методики, що дає змогу підвищити ефективність освітнього процесу. Використання цифрових інструментів не лише спрощує процедуру оцінювання, але й стимулює розвиток інноваційної культури вчителів, що є невід'ємною частиною їхнього професійного зростання та розвитку. Для реалізації інноваційної компетентності важливим є застосування наукових методів пізнання. Педагоги, які володіють цією здатністю, можуть критично аналізувати освітній контент, а також ефективно інтегрувати наукові знання у свою роботу. Це сприяє не лише розвитку критичного мислення учнів, але й підвищує якість їхнього навчання і виховання. Інноваційність у професійній діяльності педагогічних працівників потребує безперервного розвитку та самовдосконалення. Інноваційна компетентність, таким чином, стає основою для створення гнучких та адаптивних освітніх програм й сучасного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти.

Ключовим елементом професійного розвитку вчителів є рефлексивна компетентність, що передбачає здатність розмірковувати про власну практику, аналізувати успіхи та недоліки й сприяє ідентифікації сфер для подальшого професійного зростання. Рефлексивна практика не тільки індивідуальний самоаналіз, але й використання зворотного зв'язку від електронних систем оцінювання. Ці системи дають змогу отримувати об'єктивні дані про ефективність професійної діяльності вчителів, що сприяє більш точному самовизначенню в сфер професійного розвитку. Крім того, рефлексивна компетентність сприяє здатності вчителів проводити моніторинг власної професійної діяльності та визначати індивідуальні професійні потреби. Це охоплює аналіз власних навичок, знань, а також емоційного та психологічного стану в контексті професійної діяльності. Такий підхід дає змогу вчителям бути більш адаптованими до змін в освітньому середовищі та реагувати на них адекватно. Для ефективного оцінювання рефлексивної компетентності педагоги потребують доступу до якісних інструментів для самооцінювання та аналізу, які можуть бути інтегровані в електронні системи оцінювання. Такі інструменти мають включати не лише кількісні, але й якісні показники, що дозволяють глибоко аналізувати професійну діяльність.

Для досягнення високого рівня професійної компетентності вчителів у динамічно змінному світі освіти важливою є їхня здатність до навчання впродовж життя. Особливо актуальним стає оволодіння ними електронними системами оцінювання, які є інструментом для вдосконалення освітнього процесу та підвищення якості загальної середньої освіти. Ця компетентність не лише спонукає вчителів до самовдосконалення, але й стимулює їх до активної участі у професійних спільнотах, обміну знаннями та досвідом. Зауважимо, що електронні системи оцінювання дають змогу вчителям аналізувати власну діяльність, визначати умови та ресурси для професійного розвитку. Це сприяє об'єктивному самооцінюванню та плануванню індивідуальної траєкторії професійного розвитку, що є необхідним в умовах постійної трансформації вимог професійних та освітніх стандартів. Електронні системи оцінювання є важливим засобом для досягнення цієї мети, оскільки вони забезпечують доступ до актуальних освітніх ресурсів, методик викладання та форм оцінювання. Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки є критично важливою для професійного розвитку вчителів. Наставництво, супервізія та участь у професійних спільнотах дають змогу обмінюватися знаннями, розробляти спільні проєкти та впроваджувати інноваційні підходи в освітній процес.

Отже, наявність у вчителів інформаційно-цифрової, оцінювально-аналітичної, інноваційної, рефлексивної компетентностей та здатності до навчання впродовж життя дають змогу відображати їхню здатність адаптуватися до швидких змін у технологічному та інформаційному середовищі, ефективно аналізувати та оцінювати навчальні досягнення учнів, впроваджувати інноваційні підходи в освітній процес, розвивати власну професійну майстерність через саморефлексію та вдосконалення. На відміну від інших професійних компетентностей, таких як мовно-комунікативна, предметно-методична, психологічна, емоційно-етична та інші, обґрунтовані компетентності забезпечують комплексний підхід до оцінювання професійної діяльності вчителів, акцентуючи увагу на важливості інтеграції цифрових технологій, аналітичного мислення, інновацій та здатності до саморозвитку у професійній діяльності сучасного педагога.

Список посилань

Про освіту: Закон України. (2017). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 38-39, ст. 380. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". (2020). https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/266-nakaz_2736.pdf